

Anajajti tawinani
tua yurujaretu
Esta es nuestra historia Yurakaré

Anajaji tawinani yurujaretu

Tandyërërshta

Tua yurujaretu katütütu tamanchijsha tabëshë atila anuta winanitijti. Tabisiwja winanijtiw tuashkuta, tasewejsha tatawja tandyujjitiw amumi, achaya taylecha.

Tasewejsha tammewja tatawja tantoyojtijw, winani tambëw, taushpew, tankayajtiw tabëshë, latijsha tankayajtiw tachata, tambëbëjtijw tamakkata lacha.

Ani ujantu amashijitila yurujare. Tëpshë dulajti, tëpshë katutujtiw yurujarew, naa nish katutujtiwti peshew.

Latijscha tandyerëreni amashkuta kuymalumajtiwtila , shinama tapëshamaw wil-lë winani mambejtiu mashojaw latisha ma bontow.

Ani, tandyerërishta lacha tasawatala. Peshe tatataw balijtiu lëtëmëchi, majukulëchi adyumachi, ajuijanishtaya. Tammeja tasibëy tütüya nënë, tabëshë tëptë latijscha taujajti.

Tuaja mandyujushtatu

Sëëja Yurujarey

Djijñuypa/yijñuypa tëjñuypa,
tishilë leentu naa tabisiw yurujare tandyujujtiw :

“Ani tipëpewja tijulukku, tibanay katütüy lëpscha achaya lëtëmëchi malaya boboni dujnë, latisha titometeja willechi kushicha lacha, ani titëjtëy katütüy lacha lëpscha achaya nish ayrani; ochottijuta tijulukku toola”
(Ignacio Torrico, Tres Bocas 19/08/2010)

**“¡SËËJA YURUJAREY,
NISH KAÑUTAJTI SËË TI WINANI, AHAJTI SËË!”
No tengo verguenza de nuestra vivencia
¡Así soy yo!**

Dechentu bannawti naa ateli shunñe tēsējbēshē taleetebey,
latijsha küshkuchap.

Ajantantu
Cantemos

“Titataja tindyuju”

Sëe seweyti, sëe seweyti
Titataja tindyuju amashkuta ajuyjajtitila.
Sëe shutayja, sëe shutayja
Titataja tindyuju amashkuta bobojtiwtila dujnë
Pëpëyja, pëpëyja
Tiwinanija atta bēshëe tindyuju.

Tabisiw

Lij liwshalë, tatatawja katütüw matataw, latijsha mammew. Atijtiw tishilë naa tappëw. Al-la/atila tishilë mabëjtantu tabisiw.

Anajajtiw tabisiw

Ta kostumbres

“Shinama tappëshamawja majulukkujtiw mabontaw achaya nish ayrachaw mutaya. Mabanay achaya luu netaya emejmesh tum kushichaw mutaya bëtila majulukkujtiwse doshoto kutatiji tua kulukkuta” (Roberto Guzmán, Betania, 05/06/2010)

“Shinama tappëshamawja mashojaw shendyewti tuputay limattajtiw liwi puyini, amumi shajshaya bëynila nish manchayajtiw liwi puyini darandarash ottotijti tuputajsha ta toojti, tapëlëjti. Ta otcheya tamputujtiw la dala kusutu amumi dëppë tan wëshwëjtiw ta dala, latisha samachi tabaliya ta ushpëjtiw sibëchi tawilitaya tamawkodojtiw yarru latisha latiwja dulajtiw fiesta” (Carmen Fabián Beltrán, San Benito 02/05/ 2010)

¿Tëpshë atoola majulukkujtiwchi?

Wesho a too, luu, latisha ërrë a too kusuti tërrishë atoola emejmesh kankaya.

¿Ëshë yitajtiw ati toow?

Wesho atoola majulukkuwti emejmesh tum kushijtiwya tometela .

Luu atoola majukukkuwti nish ayrajtiwya.
(Ronald Bruno 15/VII/2010)

Tasawata

Tibürrü

Dula yarru

Dula tomete

Baitu kükülëchi

Ajujya

Dujnë

Dula sibbë

Baitu taleetebech

Atëptëntu

Dula püü

Dula pojore

Nënë

Maushpë sewwew

Ewe sibbë

Tëlësë kummë

Amashkuta sawatatiiji tasibëy lëmmuy abëssëtijti tua, tatataw sawatawti. Lachamatijsha tuaja taleetebe balitu latijsha wiwiya muyudatiba lacha tatataw.

Tammuy sawatatiya

Ta sawata tasibë matatay. Atijaji tammuy ta sawata. Tuaja kuybaliwmatijti amumi tabisiwla tatatawja bëmë petche mapuya mamkayajtiw attima tabisiw lacha, püü dulishtaya mammuy balijtiw mamachitutina, muyudajtiw lacha tabisiw majukkulëy latisha latiwja muyudajtiw lacha. Bëchuta tuaja mandyujutijti tabisinñu abësseshtayse, lachuta tatatuja mandyujutiw lacha mabisiw, penchimash tua shutuya lachuta imbëtështatu lacha.

Tuaja kuybaliwmantu

Kuybaliwmantuchi pëni kusu nish pëni:

Lëtta sewweja kandala kamala kummë:

Sewwewja mammuy kabaliw kummë:

¿Eshe tichoo muyudajtichi tabisiw Atta abtaw?

Naa yurujareja amumi aptaw tina, yitash konsono winanijtilita. Kusuti naa mammuy bissishkuta winanijtiwtila.

TILÈÈ

TICHOO

Tishilë dulantu

Benuta dyajutu ana Shorojme achuta teremtetëmtu lacha tua.

SHOROJME
TUCÁN DE LA PAMPA
(Makkata Kastellanuy)

¿Ami tütüjti?

Ana shorojmeja tütüjti pampay kajtüttaya bëjtatijti lëtëmëy.
Dulajti ashushta kummëw mashonkoy, lëshiejtiw aluliw.

Chata:

Ana shorojme achataja taramaw asaajtiw latisha urupa,
machejti lacha atta sirimñu mañu.

¿Tapshë dulajtiw apushila?:

A pushija yitajti tometelebey puptalebey.

(Versión en Castellano de Castellón y Rea 2000: 12)

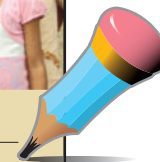
YURÚJARE
YURAKARÉ
(Makkata Kastellanuy)

¿Ami tütüjtip?:

Chata: _____

Ta bëshë: _____

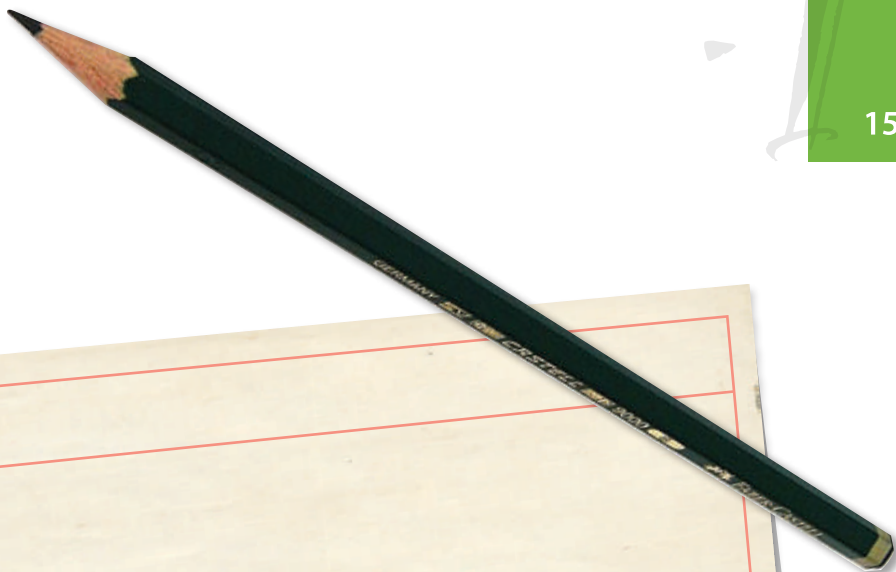
Atta: _____

Kushkuya, shajshantu:

Mapakkaya tijusu dulaniti...?

Tajantoro

Kuymalumachamchi tëpshë mijusuyachi mitataw mindyujuniwiti shinama. Latisha kuymalumacham mëë tëpshë mandyujutambë minñu achaya nish shetacha tua yurujaretu takultura.

Bibliografía:

Castellón Chávez, Nelson; Rea, Carmen

2000 *"Conocimiento yuracaré sobre las aves"*, Publicaciones Proyecto de Investigación CIDOB: DFID. Nº11, Río Chapare - Bolivia

Chávez, Daniel; Moyano, Roberto

2000 *"Conocimiento yuracaré sobre suelos"*, Publicaciones Proyecto de Investigación CIDOB: DFID. Nº13, Río Chapare - Bolivia

BUYBUW

Tasewejsha: Desde niños.

Tabisiw: Nuestros hermanos.

Titejte: Mi abuela.

Tejñu: Hijo.

Djijñu: Hija.

Doshoto: Instrumento con que zunchaban.

Beymila: Con el urucú.

Dëppë: Todo.

Wëshwëjtiw: Nos rapabam.

Too: Hueso.

Burru: Vestido.

Ajuyja: Pezca.

Nënë: Cocina.